

DIARI D'AMPOSTA

ANY
XXIV

PUNTS DE RECOLLIDA:
Oficina de Cultura i Festes
Ajuntament d'Amposta

Amposta, 17 de maig de 1924
Redacció i administració: Ajuntament d'Amposta

TOTA LA INFORMACIÓ
Amb el programa, assabenta't
de tots els actes de la Festa

NÚM.
001

Quan una petita vila va esdevenir ciutat

Temps era temps hi havia una vila a la riba dreta del riu Ebre. Les seves gentes es dedicaven al món de la pagesia i el cultiu de l'arròs era el seu principal mitjà de vida. Eren tenaços i treballadors i amb el seu esforç van convertir Amposta en ciutat.

Les primerres dècades del s. XX van ser anys pròspers, d'arribada d'innovacions que van revolucionar la manera de treballar i també de viure. Anys de progressos que van fer créixer la nostra ciutat. Anys d'expansió urbana amb la creació de nous barris i d'obres urbanístiques i de comunicació. Anys de nous serveis educatius i sanitaris i de creació d'un teixit associatiu que més de 100 anys després continua dinamitzant Amposta amb esport, música i cultura.

Enguany ja fa setze anys que recordem aquells temps i, sobretot, homenatgem els ampostins i les ampostines que van fer possible la gran transformació que va viure la ciutat. I ho fem recreant com treballaven i com vivien; com comerciaven i què menjaven; fins i tot, com es vestien.

La Festa del Mercat a la Plaça s'ha fet ja gran i s'ha consolidat com un esdeveniment de referència dins el calendari festiu de les Terres de l'Ebre, i arreu del país, així com al nord de Castelló, gràcies a l'esforç de promoció en fires i esdeveniments especialitzats.

Amposta està a punt per endinsar-se, un cop més, en aquells anys de principi de s. XX. Vivim, tots ple-gats, els temps en què una vila va esdevenir ciutat.

Els molins arrossers, símbol de la industrialització d'Amposta

La XVI edició de la Festa del Mercat que celebrem aquest any pren com a eix principal la industrialització d'Amposta a primers de segle XX, i especialment la indústria més genuïna i destacada que va acollir: els molins arrossers, referents de la nostra història contemporània i també de Catalunya i de l'Estat.

Els treballadors i treballadores d'aquests molins van contribuir al creixement d'Amposta com a centre neuràlgic del procés de transformació de l'arròs per al consum humà. A principis del segle XX, la necessitat d'abastir també una població creixent, va ajudar a l'augment de l'extensió del conreu d'arròs al Delta i la seva producció, fet que va motivar un augment exponencial de fundació de molins any rera any, alguns aixecats per famílies d'Amposta i d'altres provinents del País Valencià i altres contrades.

El cereal, una vegada segat i assecat manualment, se sotmetia a un procés que consistia bàsicament a treure les capes de la pellofa, i a polir-lo, fins a

obtenir diferents acabats de producte final a consumir, no només per a les persones, sinó també per a alimentació animal i altres usos (combustible; etc.). Durant el primer terç del segle XX van arribar a funcionar simultàniament fins a 9 molins arrossers, ubicats a la zona del Castell (com el molí Cercós i el primer molí Escrivà, que es va incendiar l'any 1912), a la carretera de Sant Jaume (a la zona entre el riu Ebre i el canal de la Dreta, com els d'Enric Ramon, el de Salvadó o «Calatrava» i el molí Adell) i d'altres instal·lats als afores, prop del lligallo de Sant Cristòfol, com el molí de Sant Sebastià i la Càmara Arrossera, a la zona de Valletes (com el segon molí Escrivà) i fins i tot a la carretera de Vinallop prop de la zona de la Carrova, com els molins de Bonet i el de Barrina.

NOTICIA IMPORTANT

Aquest divendres 17 de maig tindrà lloc el gran acte d'inauguració de la XVI Festa del Mercat. A partir de les 19:30h

Amb la pregonera Sra. Clara Cervera Subirats, rebesnéta del Sr. Josep Adell, propietari del molí Adell.

Consulteu tots els actes de la inauguració al Programa de la Festa!

Cartell de la XVI Festa del Mercat a la Plaça d'Amposta 2024

Joan Suñé

Joan Suñé Masià (Amposta, 1866 - Barcelona, 1947)

Quan tenia dotze anys, la seva família es trasllada a viure d'Amposta a Barcelona. De forma autodidacta aprèn a tocar la flauta travessera i acaba formant-se a l'Escola Municipal de Música de Barcelona. Més tard, al Conservatori, va tenir per company d'estudis a Pau Casals. Va ser director de la Banda Municipal de Borriana fins el 1903, quan guanya una plaça d'instrumentista de flauta travessera a la Banda Municipal de Música de Barcelona, on va romandre fins a jubilar-se'n el 1936.

‘L'obra de Suñé és de música popular i ballable. Va ser un dels primers introductors del cuplet original a Barcelona Segons el propi músic, va compondre més de 400 cuplets, uns 70 amb música i lletra seva i els restants amb col·laboració amb altres escriptors. També una vintena de sarsueles i nombroses sardanes’. Joana Altadill

Com a compositor es va dedicar en especial als ballables, couplets, pasdobles i teatre musical. El 1919 va compondre l'himne de la seva població natal, **Oh! Amposta**, i des del 1966 té un carrer dedicat a la ciutat.

“La música popular de cada temps, la que consumeix el públic el dia a dia, no només és fruit de la veu o l'artista que la interpreta, sempre darrera està l'autor. Joan Suñé fou un autor abundant i amb suficient capacitat per crear una producció variada tant de música (cuplets, himnes, sarsueles, interludis, etc.) com de lletres. Com tantes vegades succeeix la seva popularitat fou més gran a la seva època que el seu record, esborrat amb el pas dels anys més per ignorància que no per la lleugeresa de la seva producció. Tal i com passa avui dia, de la música popular coneixem més l'interpret que no l'autor i tot i que en els seus anys de més brillant producció fou un home conegut i reconegut, el temps li ha fet la mateixa justícia que a molts compositors que treballen a l'ombra dels grans intèrprets”. Carles Royo

Oh! Amposta

L'himne Oh, Amposta! va ser compost pel prestigiós músic i compositor ampostí Joan Suñé l'any 1919, estant a Barcelona. Recull els orígens històrics de la població, remarca la catalanitat i enlaira l'amor a la ciutat i la majestuositat del pont penjant, alhora que dona la benvinguda a qualsevol ciutadà d'arreu del món.

Glòria al poble que treballa i que
progressa!

Glòria al poble que desitja fer-se gran!
Que amb la fe, amb l'amor i la família,
fer la vida més ditxosa va buscant...

Néts de Tubal, el gran creador nostre!
Fills d'Hibera, dels ibers immortals!
Aquí estem reunits baix la senyera,
que és i serà la nostra fe cabdal.

Oh, Amposta, la dolça mare nostra!
Aquí tos fills se donen totes les mans,
i en un cor d'amor i harmonia,
fan sentir-te la joia de llurs cants.

Cantem a nostra mare ben aimada!
Cantem-li tots, cantem-li tots ben fort,
i diguem-li que els fills que ara li canten,
per ells lluitaran fins a la mort!

Diguem-li que l'amor de nostra terra
és per a ella pur, tot noble i sant;
i que sempre, treballant de nit i dia,
procurarem que sia hermosa, rica i gran.

Oh, Amposta, la dolça mare nostra!
És avui un gran dia d'ufanor;
és la festa que els nostres cors t'envien;
és la festa del nostre sant amor.

I tu, pont gegantí
Que el nostre riu traspasse,
seràs el dret camí
de moltes altres races.

De terres molt llunyanes
altres pobles vindran
i pel teu cos de ferro
per sempre hi passaran.

Vindran a casa nostra
a veure la ciutat
que en rica i opulenta
s'haurà ja transformat.

I en mil venes de vida
El riu, esparramat,
en un riu d'arrossos
ha convertit el prat.

I els nostres horts frondosos
de flor i de verdura
Adornant el poble
omplint-lo d'hermosura.

Des de Buda a la Carrova,
des de la Candela al Grau,
tots els habitants saluden
el Pont, que és símbol de pau.

Glòria a tu, gegant de ferro
Que pels segles tu viuràs,
i del riu a l'altra banda
a nostres fills passaràs...

Glòria al poble que treballa i que
progressa!
Glòria al poble que desitja fer-se gran!
Que amb la fe, amb l'amor i la família,
fer la vida més ditxosa va buscant.

Oh, Amposta, la dolça mare nostra!
És avui un gran dia d'ufanor;
és la festa que els nostres cors t'envien;
és la festa del nostre sant amor.

HIMNE DE LA FESTA DEL MERCAT

Una foto en sepia de l'Amposta d'ans.
Un gran escenari amb el Pont de fons.
S'omple de parades tot el nucli antic.
Comerços, tavernes per tots els carrers.

Calçotets de vietes, mocador al cap.
Faixa i espartenya, vestim com abans.
Portem manteleta damunt del gipó
totes les senyores per anar al mercat.

**La Festa del Mercat a la Plaça
és un viatge en el temps.
Tot és com fa cent anys,
quan ens van atorgar el títol de ciutat.**

**I recordar aquest gran succés
per natros té molt pes.**

**Lloem la tradició
amb la celebració
d'aquest festeig.**

Música, espectacles, jocs també tallers.
Passegem en carro, anem en llagut.
La plaça de l'Aube ball celebrarà
i d'un gran ambient tots disfrutarem.

Recordem il·lustres ampostins d'ahir.
Com Miquel Granell o el Mestre Suñé.
Fem un viatge enrere cada mes de maig.
Revivim la Història d'aquesta ciutat.

**La Festa del Mercat a la Plaça
és un viatge en el temps.
Tot és com fa cent anys,
quan ens van atorgar el títol de ciutat.
(3 veg.)**

**La Festa del Mercat,
La Festa del Mercat,
La Festa del Mercat a la Plaça.**

*Música: Tomàs Simón
Lletra: Miquel Simón*

*Postal de L.Roisin, primers de segle XX,
amb les botigues i parades de venda del Carrer Major*

NOTICIES IMPORTANTS

CONSTRUCCIÓ DEL MOLÍ ESCRIBÀ

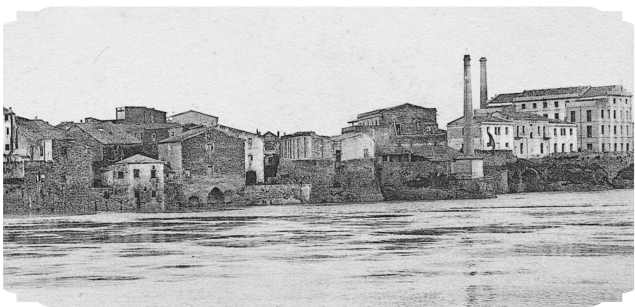
“A Amposta ‘s nota aquestos dies extraordinària animació, ab motiu de la plantasió d’arroz, en la que s’hi troben ocupats gran número de jornalers. En lo antich Castell s’está procedint pels germans senyors Escribà l’aixecament d’una gran fàbrica. En lo propi punt una societat anònima construeix una altra fàbrica, que á més de la fabricación d’arròs, produirà llum eléctrica, tenint lo propòsit la mateixa societat de formar una barriada de casas econòmiques.”

De *La Ven de Tortosa*, 1 de juliol de 1900

UN ALTRE MOLÍ A LA ZONA DEL CASTELL

“La collita de l’arròs toca a son terme en aquesta comarca que ha sigut bastant bona en general, si bé á conseqüència probablemente d’una pedregada, surt bastant més falta de lo que hauria convingut. Pagesos y propietaris estan bastant contents. Els preus, que han baiat molt d’ensà que, gràcies als mals polítichs qu’ns han des governat, s’ha perdut complertament la important exportació que als mercats antillans se feya d’arròs d’aquesta comarca, y de Valencia, segueixen no més sostingutss, remunerant ab prou feynas el pesat treball y el gros capital que aquest conreu exigeix. Els molins han comensat ja à treballar ab bastanta activitat. Pròximament s’inaugurarà una magnífica fàbrica que per a les manipulacions del arròs s’ha construït en aquesta vila, en l’antiga propietat anomenada “El Castell”, per la societat anònima fa poch constituïda “Crédito Agrícola Ampostino”. Està montada ab tots els avenços de la industria arrossera, y estará moguda per forsa hidráulica, derivada del Canal que passa per aquest terme, y per una magnífica màquina de vapor construïda en uns acreditats tallers de Barcelona. Aquest terme, com tot el Delta en que s’hi cultiva l’arròs, está plé de treballadors de la banda de València que s’han guanyat bons jornals, á causa de la carencia de brassos per a les feynes actuals”

De *La Ven de Tortosa*, 6 d’octubre de 1901

Postal de A.T.V., principis de segle XX,
on es veuen els dos molins Escribà i Cercós

LA COLLITA DE L’ARRÒS

La producció aproximada ha estat en el delta dret de vint-i-set milions de quilograms d’arròs Benlloch, i en el delta esquerre, de setze milions de quilograms. Al preu que es cotitza avui, que és el de 30 pessetes els 100 quilograms, la producció total de tots dos Deltas ascendeix a 12.900.000 pessetes. D’arròs Bomba s’ha conreat molt poca extensió, i es cotitza a 43 pessetes 100 quilograms. L’arròs Benlloch va millorant en el preu, perquè s’ha arribat a cotitzar nominalment a 35 pessetes els 100 quilograms: i diem això, per la forta alarma d’alça de preus que s’ha produït aquestos últims dies en el mercat. Avui podem donar com a ferm el preu de 32 pessetes i amb tendència a l’alça.

L’arròs Bomba es cotitza a 48 pessetes.

El Faro, 9 de novembre de 1916

PREUS COMERCIALS DE L’ARRÒS

Ràpidament, del dissabte al diumenge, ha apujat tres pessetes el preu de l’arròs amb closca; es cotitza a 32 pessetes i tota aquesta setmana s’ha pagat a 35 els 100 quilograms. Es calcula en uns 19.000 sacs l’arròs comprat des del diumenge fins ahir a Amposta. I com la cobdícia no té límits, encara hi ha propietaris que es resisteixen a vendre. Prova evident de les transaccions realitzades aquestos dies, s’ha de veure l’estació de mercaderies d’Amposta i la quantitat de viatgers que tornen a estar plens de sacs d’arròs, com van estar-ho en els mesos de novembre i desembre passats.

Del *El Restaurador*, 22 de març de 1917

Van arribant a aquesta ciutat centenars de jornalers valencians per a la plantada de l’arròs a la Ribera. Siguen benvinguts.

El Faro, 31 de maig de 1917

ALTRES NOTICIES

EL NOU COTXE FÚNEBRE

Hem tingut ocasió de veure el cotxe fúnebre que, per a la veïna ciutat d’Amposta, s’ha construït en els acreditats tallers que el nostre benvolgut amic don Francisco Cervera té en Ferreries. El nou cotxe és elegant, de sòlida construcció i amb el millor gust artístic, pel qual felicitem el senyor Cervera i a l’Alcalde d’Amposta, don Joan Palau, per haver-lo manat construir.

Aquest vehicle presenta realment un aspecte de solidesa i elegància, que honra al seu constructor i serà digne d’aquesta Ciutat.

Del *Eco de la Comarca*, 31 de gener de 1915

INOCENCIO SORIANO

El jove i avantatjós paisà i amic nostre, Inocencio Soriano, ha exposat a l’Exposició de Belles Arts que es celebra actualment a Madrid, una preciosa escultura titulada *El Minero*. No dubtem que serà premiada com es mereix la tasca d’aquest estudiós jove i que obtindrà una bona recompensa, donat el talent i aptituds que ha demostrat des que es dedica a l’art escultòric.

El Faro, 31 de maig de 1917

APARELLS CONTRA LES TEMPESTES

Un full publicat pel comissari de Foment de la província de València titulat *Niágaras Eléctricos* en el qual aquest senyor enumera els meravellosos resultats obtinguts amb aquells aparells contra núvols de tempestes.

Ja vam publicar fa alguns mesos un article a que parlava sobre aquest tema, així que ens congratulem que una persona de reconeguda competència en ciència agronòmica, sustenti l’idèntic criteri. Felicitem la Junta Local de Plagues del Camp d’Amposta i a la Directiva de la nostra Comunitat de Regants, per la felix iniciativa que vam tenir de sol·licitar una Estació granífuga, d’estudi, a la base dels *Niágaras Eléctricos* per a aquesta zona arrossera.

De *El Tiempo*, 28 de juliol de 1913

MUEBLES NOÉ AMPOSTA

BICICLETAS Y MOTOCICLETAS

construcción, reparaciones
y accesorios

SOLIDEZ : LIGEREZA : ECONOMIA

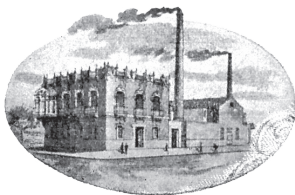
Bicicletas a plazos desde 2'50 pesetas semanales

TALLER de **FACUNDO BENET**

Carrtera de la Rápita.— AMPOSTA

Enrique Ramón Requena

TELEGRAMAS
TELEFONEMAS
R A M Ó N
TELÉFONO 33

AMPOSTA

FÁBRICA DE ELABORACIÓN DE ARROCES Y SUS HARINAS
ESPECIALIDAD EN EL ARROZ FLOR

AGENCIA DE TRANSPORTES

DE

JUAN RIPOLLÉS

Servicio especial de carruajes para pasajeros. Se reciben encargos para los recaderos de Reus, Tarragona y Barcelona.

Calle de San Juan

Teléfono 20 y 24 **AMPOSTA**

MEDICO CIRUJANO

CUSTODIO ANTON PEREZ

Paseo Palau 23 2. (Casa del Francés) AMPOSTA

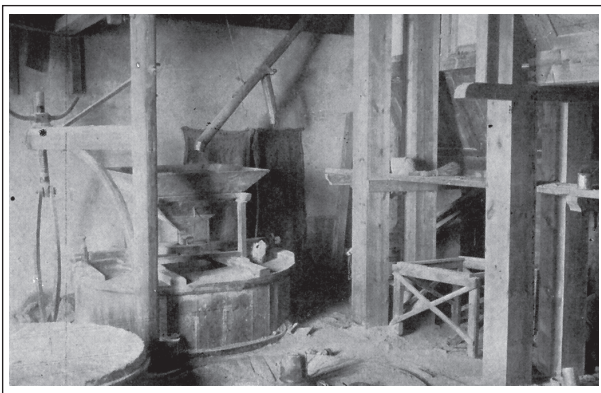
Horas de visita de 10 a 1

MOLINO HARINERO

DE

José Puertes

TRITURACIÓN DE CEREALES
Y TODA LA CLASE DE HARINAS, PIENSOS, ETC.

¡ÚNICO EN AMPOSTA!

Calle de Salamanca, I.P.

JOSÉ ADELL GARCÍA

AMPOSTA

FÁBRICA

DE

ARROCES

□ □ □ □ □ □ □ □

DESPECHO: MAYOR, 25

□ □ □ □ □ □ □ □

TELÉFONO 52

Almacenes Fábregas

Confecciones
Novedades
Mercería
Tejidos

Paseo del Alcalde Palau, 23
AMPOSTA

BLAS SANCHIS

Representante de las célebres máquinas

SINGER Para coser y bordar

Las más sólidas y perfectas que se conocen.

Ventas a plazos y al contado =

Accesorios y piezas para las mismas.

Calle de San Roque 15.

:: Fonda de La Noya :: **AMPOSTA**

Servicio de Automóviles

entre Vinaroz, Alcanar, San Carlos,
Amposta, Cava, Tortosa y vice-versa

La Empresa Hispano del Ebro - J. Esquerre

HORAS DE SALIDA:

De Tortosa a Amposta: a las 7 mañana.

>> Amposta a San Carlos: a las 12.

>> a San Carlos-Vinaroz: a las 8 tarde.

>> a Amposta: a las 4 tarde.

>> a La Cava: a las 2'30 tarde.

a Amposta a Tortosa: a las 6'30 tarde.

HORAS DE LLEGADA:

De Amposta a Tortosa: a las 9'15 mañana,
a las 4 tarde.

De Vinaroz a Tortosa: a las 10 de la mañana, y las 8 de la tarde

TARIFA DE PRECIOS:

De Tortosa a San Carlos, 2'50 ptas.

De Tortosa a Amposta, 1'00 ptas.

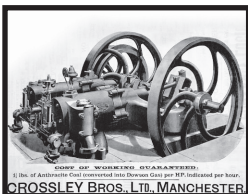
NOTA.-En breve se inaugurará el servicio de un camión para mercancías que hará el servicio entre Tortosa y La Cava y vice-versa.

La salida de Tortosa:

Hotel Nos

MOTORES "CROSSLEY"

de MANCHESTER

Dotados de todos los pperfeccionamientos más modernos. Motores á gas pobre, gas de alumbrádo, GASOLINA, petróleo, CREOSOTA, etc. GASÓGENOS de aspiración para quemar toda clase de antracitas, cok, turbas, carbón vegetal, DESPERDICIOS DE MADERAS, CRUJOS, etc.

**Seguridad, economía
y sencillez**

Dirección: CROSSLEY BROTHERS,
Fuencarral 5, Madrid

**Agencia para Granada,
Jaen y Almería**

Aznar, Tonda y Cia: S. en C. Paseo
del Principe 27-Almería.

Presupuestos y detalles gratis

Maquinaria é instalaciones en general.-CENTRO
TÉCNICO, -Apartado, 4.-Teléfono 233.

Documentació i redacció: Maite Subirats Argentó
Disseny Gràfic: Guillem Gasparin Calvet